

Van Krimpen aan den IJssel tot Bergambacht, Locatie R2

rapport 1382

Van Krimpen aan den IJssel tot Bergambacht; De N210, Locatie R2

Een archeologische begeleiding

M. Opbroek

Colofon

ADC Rapport 1382

Van Krimpen aan den IJssel tot Bergambacht; De N210, Locatie R2
Een archeologische begeleiding

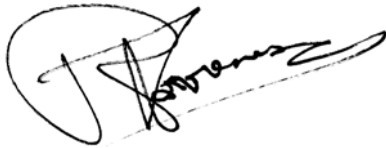
In opdracht van: Ballast Nedam Infra

Foto's en tekeningen: ADC ArcheoProjecten, tenzij anders vermeld

© ADC ArcheoProjecten, Amersfoort, april 2008

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook
zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

ADC ArcheoProjecten aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend
uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'R. Torremans', written over a faint dashed line.

Autorisatie:
R. Torremans

ISBN 978-90-6836-372-2

ADC ArcheoProjecten
Tel 033 299 8181
Postbus 1513
3800 BM Amersfoort
Fax 033 299 8180
Email info@archeologie.nl

Inhoudsopgave

Samenvatting	5
1 Inleiding	7
2 Archeologische verwachting	7
3 Methodes	10
4 Resultaten	10
5 Waardering en conclusies	12
Literatuur	13
Lijst van afbeeldingen	13
Lijst van Tabellen	13
Verklarende woordenlijst	14
Afkortingen in database en profielstaten	15

Administratieve gegevens van het onderzoeksgebied

Provincie:	Zuid-Holland
Gemeente:	Krimpen aan den IJssel / Bergambacht
Plaats:	N210: Locatie R2
Toponiem:	N210; Krimpenerwaard; Locatie F & R2
Kaartblad:	38A, 38B, 38C
Coördinaten:	111.197,8367 / 437.780,3209 111.197,7569 / 437.782,0876 111.232,9260 / 437.781,8513 111.232,7930 / 437.783,5368
Projectverantwoordelijke:	M. Opbroek
Bevoegd gezag:	Provincie Zuid-Holland
Deskundige namens het bevoegd gezag:	Provinciaal archeoloog van Zuid-Holland, R. Proos Postbus 90602, 2509 LP Den Haag, 070-4418445, e-mail: rph.proos@pzh.nl
ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer (CIS-code):	27415
ADC-projectcode:	4108314
Complex en ABR codering:	Nederzetting (NX)
Periode(n):	NEO, ME
Geomorfologische context:	Kom- en oeverafzettingen op hollandveen
NAP hoogte maaiveld:	1,69 -NAP
Maximale diepte onderzoek:	- 1 meter onder maaiveld
Uitvoering van het veldwerk:	11-03-2008
Beheer en plaats documentatie:	Provinciaal Depot voor bodemvondsten van Zuid-Holland te Alphen aan de Rijn

---

Samenvatting

In opdracht van Ballast Nedam Infra heeft ADC ArcheoProjecten een Archeologische Begeleiding (opgraving met beperking) uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van een wegcunet op de locatie N210, R2 (Locatie F zal in 2009 ontwikkeld worden) in de gemeente Krimpen aan den IJssel - Bergambacht. De Archeologische Begeleiding behelste het aanleggen van een sleuf.

Het onderzoeksgebied heeft een oppervlakte van ca. 1600m² totaal en was in gebruik als geasfalteerde parkeerplaats. Het gebied ligt aan de N210 nabij Bergambacht en wordt begrensd door de N210 in het noorden, een sloot in het zuiden en werkzaamheden van de opdrachtgever in het westen.

Tijdens de begeleiding zijn geen sporen aangetroffen.

Aanleiding tot het archeologisch onderzoek in het gebied van de Krimpenervaard is de verlegging en uitbreiding van de N210 en de herinrichting van het landschap die hiermee samenhangt. Het doel van de archeologische begeleiding is om binnen de grenzen van deze versturende bodemingrepen eventueel aanwezige archeologische waarden te documenteren.

Eerder archeologisch onderzoek in dit gebied heeft uitgewezen dat op sommige plaatsen langs de N210 Laat-Middeleeuwse terpen in de vorm van verbrande kleilagen goed bewaard zijn gebleven en landschappelijk gezien is er een kans op vindplaatsen uit het Midden- en Laat Neolithicum.

Slechts de locaties van de geasfalteerde parkeerplaatsen F en R2 binnen het project van de heraanleg van de N210 zijn nog niet eerder onderzocht. Na het verwijderen van het asfalt van de parkeerplaatsen op de beoogde onderzoekslocaties kon pas een inschatting gemaakt worden in welke staat het archeologische vlak zich bevond. Er is gekozen voor een archeologische begeleiding om deze inschatting te maken.

De begeleiding die op 11 maart 2008 heeft plaatsgevonden, bevond zich op locatie R2. De andere locatie, locatie F, zal pas in 2009 aan bod komen. Daarom is er voor gekozen om de onderzoekresultaten van deze locatie meteen rapporteren.

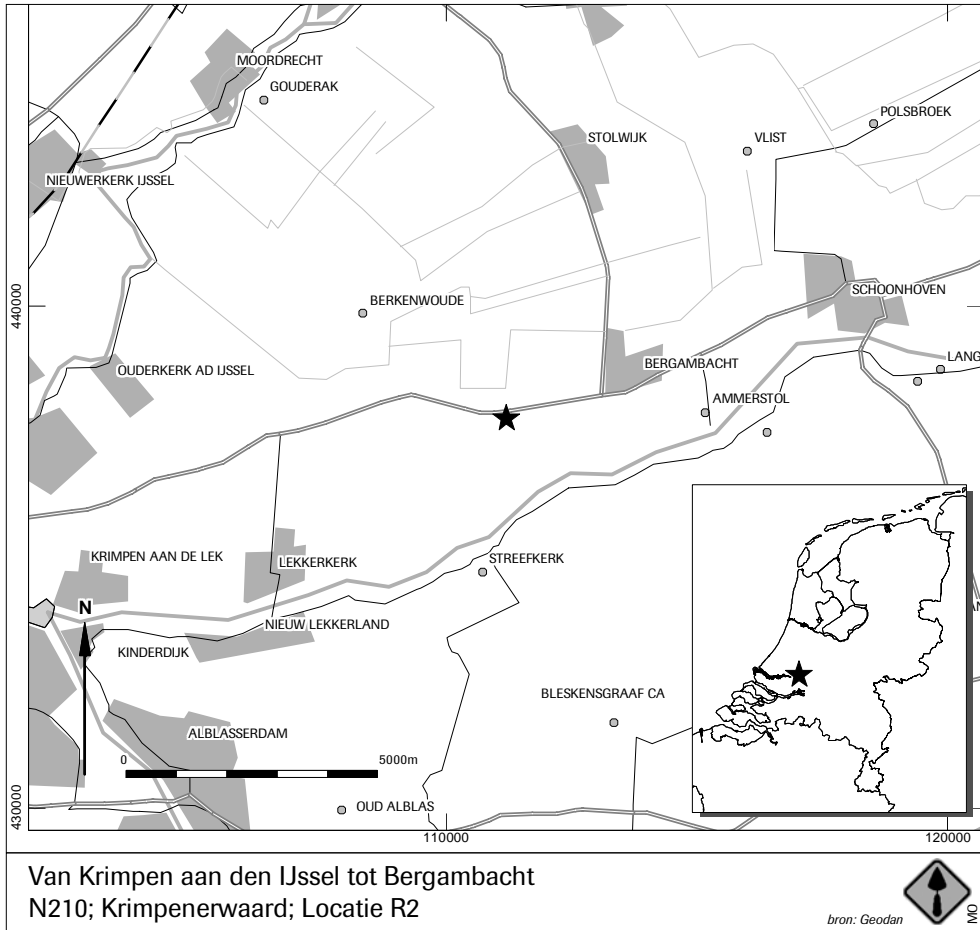
Op locatie R2 is op de zuidelijke helft een oost-west georiënteerde proefsleuf aangelegd met een afmeting van 35 x 2 meter. Het wegcunet dat hier wordt uitgegraven zal tot 70 cm onder maaiveld de bodem verstoren en de archeologie werd verwacht tot maximaal 1 meter onder maaiveld. Het vlak is op gemiddeld 80 cm onder maaiveld aangelegd in het "schone" veen met één kijkgat naar 1 meter onder maaiveld. De bodemopbouw is gedocumenteerd door middel van vier profielkolommen en de locatie van de put en profielkolommen kon met behulp van de door Ballast Nedam Infra beschikbaar gestelde landmeter worden ingemeten.

Hoewel de bodemopbouw vrijwel onverstoord was zijn er echter geen archeologische indicatoren aangetroffen op deze locatie.

Op basis van de onderzoeksresultaten adviseert ADC ArcheoProjecten dat er op de locatie geen aanvullend archeologisch onderzoek hoeft te worden uitgevoerd.

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

PERIODE	TIJD IN JAREN			
Nieuwe tijd	1500	na Chr.	-	heden
Middeleeuwen	450	na Chr.	-	1500 na Chr.
Romeinse tijd	19	voor Chr.	-	450 na Chr.
IJzertijd	800	voor Chr.	-	19 voor Chr.
Bronstijd	2000	voor Chr.	-	800 voor Chr.
Neolithicum (Nieuwe Steentijd)	5300	voor Chr.	-	2000 voor Chr.
Mesolithicum (Midden Steentijd)	8800	voor Chr.	-	4900 voor Chr.
Paleolithicum (Oude Steentijd)	300.000	voor Chr.	-	8800 voor Chr.

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied op de topografische kaart

1 Inleiding

In opdracht van Ballast Nedam Infra heeft ADC ArcheoProjecten op 11-03-2008 een Archeologische Begeleiding (opgraving met beperking) uitgevoerd ten behoeve van de aanleg van een wegcunet op de locatie N210, R2 (Locatie F zal in 2009 ontwikkeld worden) in de gemeente Krimpen aan den IJssel – Bergambacht (afb. 1).

Het onderzoek is uitgevoerd door M. Opbroek (veldarcheoloog) en door E. Eimermann (veldtechnicus). Senior archeoloog was R. Torremans. De Archeologische Begeleiding behelsde het aanleggen van een proefsleuf op de locatie van de oude parkeerplaats waar een nieuw wegcunet wordt ontgraven.

Het onderzoek is uitgevoerd conform het Programma van Eisen (PvE).¹ De vondsten en bijbehorende documentatie die tijdens de begeleiding zijn verzameld, worden gedeponneerd in het Provinciaal Depot voor bodemvondsten van Zuid-Holland te Alphen aan de Rijn.

Een Archeologische Begeleiding kan als volgt omschreven worden: een inventarisatie, karakterisering en documentatie van aan- en afwezigheid van archeologische waarden in een door een niet-archeologische bodemversturende activiteit te verstoren gebied. Van de archeologische waarden wordt een karakterisering gegeven waarbij tenminste de volgende aspecten aan de orde zijn: periodeaanuiding, geologische context, aard (typering) en waarderingsaspecten.

Het onderzoeksgebied heeft een totale oppervlakte van ca. 1600m² en was vóór de herinrichting in gebruik als parkeerplaats. De locatie ligt aan de N210 nabij Bergambacht en wordt begrensd door de N210 in het noorden, een sloot in het zuiden en werkzaamheden van de opdrachtgever in het westen.

In het Programma van Eisen (PvE) zijn verschillende onderzoeksvragen opgesteld voor het onderzoeksgebied welke beantwoord en opgenomen moeten worden in het rapport van de begeleiding mits er sporen of andere archeologische indicatoren worden aangetroffen. Aangezien er geen sporen of andere indicatoren zijn aangetroffen zijn deze derhalve niet opgenomen in dit rapport.²

2 Archeologische verwachting

In het onderzoeksgebied heeft geen vooronderzoek plaatsgevonden, omdat het te onderzoeken gebied onder het asfalt van een parkeerplaats lag. Pas na verwijdering van dit asfalt zou onderzoek plaats kunnen vinden. Hiermee moet deze begeleiding in de vorm van een proefsleuf gezien worden als het vooronderzoek. Het is echter bekend dat het gebied een relatief hoge archeologisch verwachting heeft.

Deze hoge verwachting is gebaseerd op vooronderzoek en definitief onderzoek dat voor het gehele te herontwikkelen tracé van de N210 tot nu toe heeft plaatsgevonden.³

Geologie/Geomorfologie

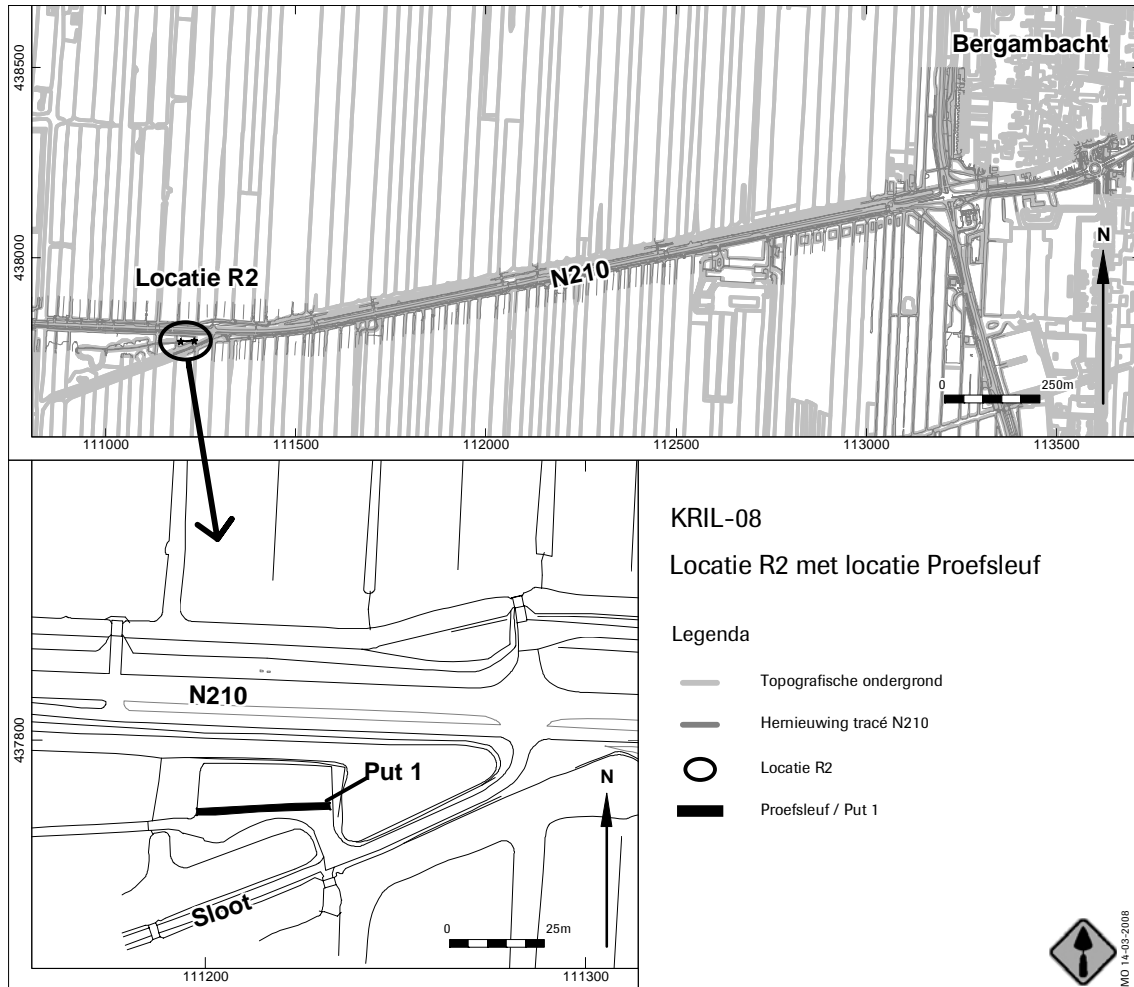
Geologisch/geofysisch gezien heeft het hele tracé en daarmee ook locatie R2 een relatief hoge verwachting. Dit komt doordat de Krimpenervaard van oorsprong een door rivierarmen ingesloten stuk land was, dat bij hoge waterstanden voor een deel overstroomde, maar waar (onder invloed van de vorming van strandwallen langs de Noordzeekust) de afwatering stagneerde. Hier kon zich veen vormen op de rivierklei, plaatselijk tot meer dan 15 m dik. Dit gebied kent een sedimentatie-geschiedenis van duizenden jaren, hierdoor zijn er meerdere archeologische niveaus ontstaan gescheiden door bijvoorbeeld overstromingsafzettingen. Deze niveaus kunnen periode gescheiden zijn. In het gebied komen vindplaatsen voor uit de prehistorie en vindplaatsen die samenhangen met de middeleeuwse ontginning van het gebied. Echter bij gericht zoeken op landschappelijk hoge verwachtingsgebieden zijn weinig tot geen vindplaatsen aangetroffen maar, in dit deel van het riviereengebied zijn in het

¹ Wyls, 2008.

² Wyls, 2008, p. 7.

³ Wyls, 2008, p. 4-6.

Afb. 2. Locatie R2 met Locatie proefsleuf.

verleden wel bij toeval verschillende sites aan het licht gekomen die op kleinere niet gekarteerde crevasses of, zoals deze ook wel worden aangeduid in het gebied, perimariene krekken lagen.⁴

Culturele waarde

De Krimpenerwaard staat op de CHS aangemerkt als topgebied cultureel erfgoed van de provincie Zuid-Holland en is tevens een Belvédèregebied. Deze culturele waarde komt voort uit het feit dat het gebied na ontginning in de Middeleeuwen nagenoeg onveranderd is gebleven, waardoor er een duidelijk verband bestaat tussen de huidige bewoning en de middeleeuwse ontginning van het gebied.

Onderzoek in het gehele tracé van de N210

Grootschalige veldkartering door RAAP (1991):⁵

Tijdens deze uitgevoerde veldkartering zijn 22 als huisplaats aangemerkte vindplaatsen aangetroffen. Het betreft nagenoeg allemaal oppervlaktevondsten die verband houden met middeleeuwse woonheuvels (terpen) die weer verband houden met de middeleeuwse ontginningsas die gevormd werd door de Loet. De vondsten dateren tussen de Vroege Middeleeuwen en de Nieuwe Tijd (tabel 1)

Booronderzoek door RAAP (2005):⁶

Voor aanvang van het onderzoek door Jansen en Baetsen (2005) waren in ARCHIS in de directe omgeving (binnen 200 meter aan weerszijde) van het door hen onderzochte tracé 225 waarnemingen geregistreerd, daterend vanaf de Vroege Middeleeuwen tot de Nieuwe tijd. Het merendeel van deze waarnemingen komt van het bovengenoemde veldkarterend onderzoek door Visscher.

Tijdens het onderzoek zijn in de zone binnen enkele honderden meters van het veenriviertje de Loet aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van al dan niet intacte middeleeuwse huisplaatsen uit de 10^e -12^e eeuw. Deze maken deel uit van een middeleeuws bewoningslint. Tijdens het booronderzoek is echter slechts bij een deel van de vindplaatsen van de bovengenoemde veldkartering daadwerkelijk een terp aangetroffen. De aangetroffen huisplaatsen dateren uit het begin van de Late Middeleeuwen, en zijn onderdeel van een van de oudste ontginningsassen van de Krimpenerwaard. De kwaliteit van de aangetroffen huisplaatsen varieert sterk. Enkelen zijn (groten)deels verstoord bij de aanleg van de huidige N210, anderen zijn door bioturbatie (mollen) of egalisatiewerkzaamheden verstoord. Een aantal van de goed geconserveerde vindplaatsen staat op de Archeologische MonumentenKaart (AMK) als monument vermeld. Oostelijk van het in 2005 onderzochte tracé bevindt zich een donk waarop bewoningssporen uit het Neolithicum zijn aangetroffen⁷.

Proefsleuven door ADC Archeoprojecten (2007):⁸

Op basis van de resultaten van de voorgaande onderzoeken is in het najaar van 2005 een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op 26 locaties door ADC ArcheoProjecten. Dit onderzoek resulteerde in de selectie van zes onderzoekslocaties die voor definitief onderzoek in aanmerking kwamen.

Definitieve Opgraving door ADC Archeoprojecten (2007):⁹

Het onderzoek op zes locaties ten zuiden van de N210 heeft verschillende vindplaatsen uit de Late Middeleeuwen opgeleverd die echter grotendeels antropogeen verstoord waren. Het onderzoek heeft echter wel laten zien dat in dit gebied inderdaad Laat Middeleeuwse terpen (in de vorm van verbrande kleilagen) voorkomen. Verder heeft het onderzoek het bestaan van agrarische activiteit (in de vorm van akkerbouw evenals veeteelt) en metaalbewerking aangetoond.

⁴ Wyns, 2008, p. 4 & 6.

⁵ Visscher, 1991.

⁶ Jansen, B. & S. Baetsen, 2005.

⁷ Wyns, 2008, p. 5.

⁸ Wyns, S. & F. Timmermans, 2006.

⁹ Labiau, 2007.

3 Methoden

De archeologische begeleiding is uitgevoerd conform de KNA, versie 3.1 en het PvE. In het onderzoeksgebied is een sleuf ten behoeve van de toekomstige wegwerkzaamheden op twee verschillende dieptes uitgegraven. Ballast Nedam Infra stelde hiervoor een kraan beschikbaar die op de desgewenste plek binnen de te begeleiden locatie op aanwijzing van de archeologen één of meerdere sleuven kon aanleggen. De verstoorde bovengrond (het asfalt van de parkeerplaats) was voor aanvang van de begeleiding volgens afspraak al weggegraven. Vanwege de beperkingen op de locatie zelf (een dichtbij gelegen sloot in het zuiden en een al aangelegde puinlaag voor de toekomstige weg in het noorden) is de sleuf oost-west in het zuiden van de locatie met een buffer tussen de sloot en de sleuf aangelegd. Tijdens de aanleg van de sleuf kon er machinaal laagsgewijs gezocht worden naar archeologische resten. Het vlak is over bijna de hele bouwput uiteindelijk op ca. 0,80m onder maaiveld aangelegd (maaiveld = tussen de ca. 1,69m en de 1,96 -NAP).

Tijdens de werkzaamheden is de grond met een metaaldetector onderzocht.

Aangezien tijdens de werkzaamheden geen archeologische sporen of andere indicatoren zijn aangetroffen is de put en het vlak door middel van een GPS ingemeten, de lagen zijn beschreven en hebben een spoornummer gekregen (beschreven in de profielkolommen). Door Ballast Nedam Infra was een landmeter met GPS apparatuur beschikbaar gesteld voor de metingen. In het PvE werd duidelijk het belang van het documenteren van de geologie/bodemopbouw aangegeven.¹⁰ Hiervoor zijn 4 profielkolommen afgestoken, gefotografeerd, getekend (op schaal 1:20) en beschreven. De "profielpinnen" zijn met een GPS ingemeten met een x, y en z waarde. De begeleiding was zodanig georganiseerd dat de werkzaamheden geen vertraging hebben opgelopen door het archeologische onderzoek.

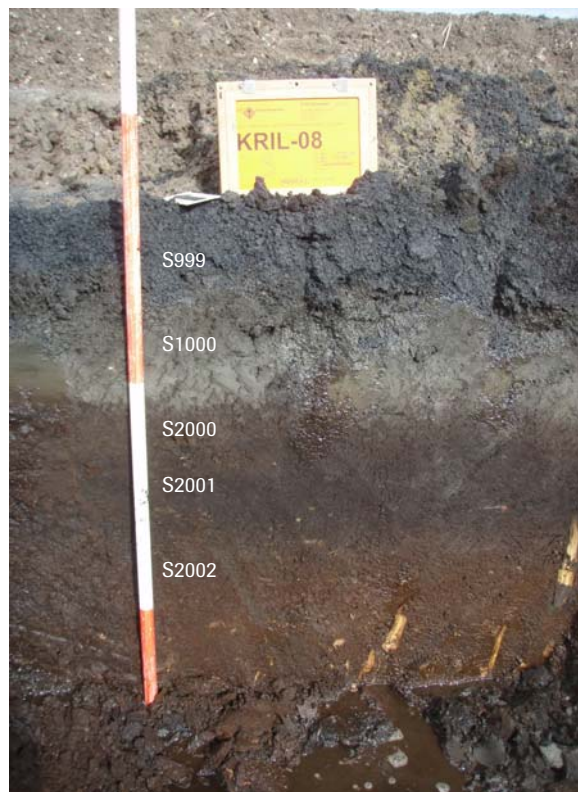
4 Resultaten

Sporen en Vondsten

Tijdens de begeleiding zijn geen sporen of vondsten aangetroffen. De enige spoornummers die zijn uitgegeven behoren tot de lagen gedocumenteerd in de profielkolommen en het vlak.

Fysische Geografie

De bodemopbouw is gedocumenteerd door middel van vier profielkolommen op verschillende plaatsen in de sleuf (tabel 2, afb. 4). Deze laten een relatief onverstoorde bodemopbouw zien (bijv. profielkolom 2, afb. 3) bestaande uit een afdekkende natuurlijke kleilaag (S1000), een overgangszone van de klei naar het veen (S2000), een veraarde en geoxideerde veenlaag (S2001) welke in het verleden een tijd aan het oppervlak heeft gelegen en een "schone" niet geoxideerde veenlaag met bijzonder veel plantenresten (S2002). Een ophoging in het landschap is niet aangetroffen.

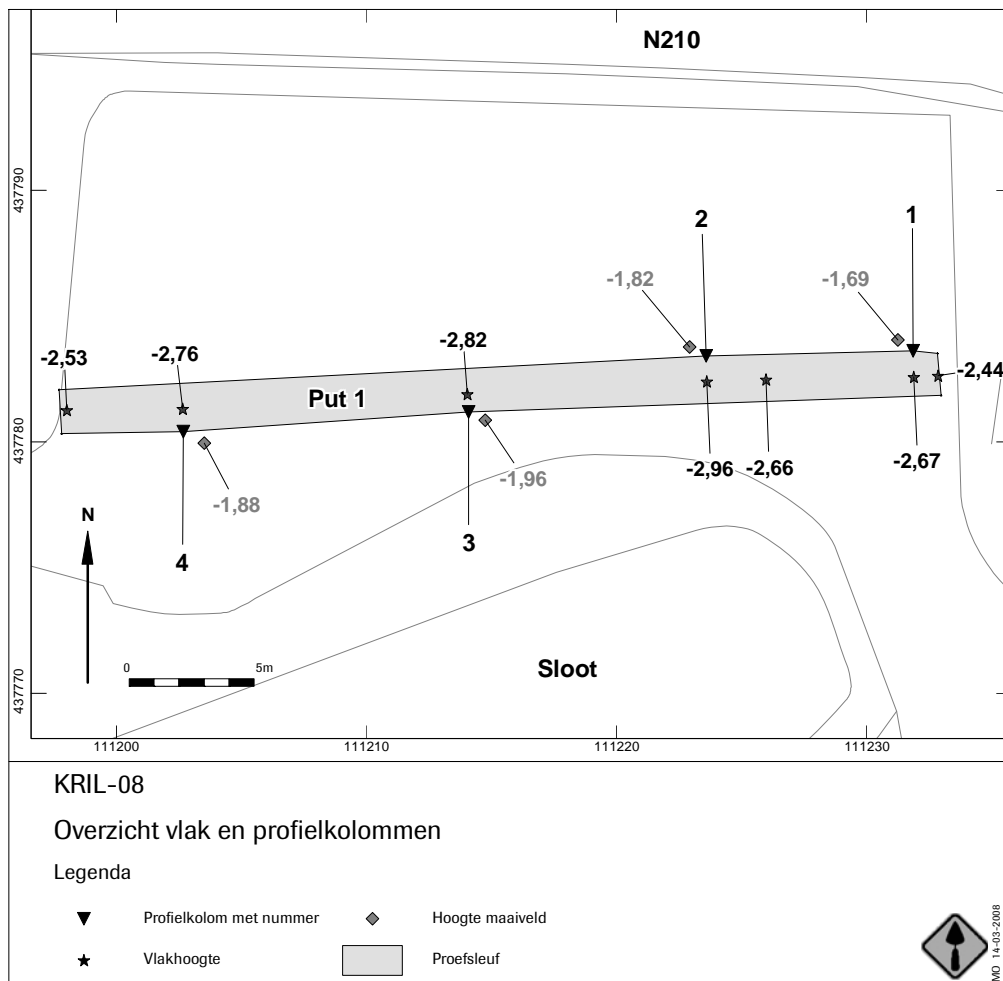
Afb. 3. Profielkolom 2 met laagnummers.

¹⁰ Wyns, 2008, p. 8-9

Tabel 2 : Profielkolom beschrijvingen (toelichting afkortingen p. 16 & 17)

Project:		KRIL-08		Hoogte maaiveld +NAP				Kolom nr : 1	
Ciscode:		27415		Z:	1,69 -NAP			Profielwand: Noord	
Datum:		11-3-2008		Hoogte PrPin				Afstand uit O, start sleuf 1 m	
Beschrijving door:		MO		Z:	2,87 -NAP			Putnummer: 1	
ONDERDIEPTE		LITHOLOGIE		GW	BODEMCHEMIE				OVERIG
	TEXTUUR	ZAND MEDIAAN	KLEUR	/OR	C a	F e	M n	Hu	
18			BLGR					++	S999 = restant parkeerplaats
40	Ks1		GR						S1000 = natuurlijke kleiafzetting
48	Vk1		DGRBR						S2000 = overgang kleiafzetting naar veen
60	V3		DBR	+					S2001 = geoxideerd en veraard veen, iets hout en wortel resten
100	V3		RDBR	++ +					S2002 = niet geoxideerd veen, veel hout en wortel resten
Project:		KRIL-08		Hoogte maaiveld +NAP				Kolom nr : 2	
Ciscode:		27415		Z:	1,82 -NAP			Profielwand: Noord	
Datum:		11-3-2008		Hoogte PrPin				Afstand uit O, start sleuf 9,2 m	
Beschrijving door:		MO		Z:	2,32 -NAP			Putnummer: 1	
ONDERDIEPTE		LITHOLOGIE		GW	BODEMCHEMIE				OVERIG
	TEXTUUR	ZAND MEDIAAN	KLEUR	/OR	C a	F e	M n	Hu	
18			BLGR					++	S999 = restant parkeerplaats
38	Ks1		GR						S1000 = natuurlijke kleiafzetting
50	Vk1		DGRBR						S2000 = overgang kleiafzetting naar veen
68	V3		DBR	+					S2001 = geoxideerd en veraard veen, iets hout en wortel resten
104	V3		RDBR	++ +					S2002 = niet geoxideerd veen, veel hout en wortel resten
Project:		KRIL-08		Hoogte maaiveld +NAP				Kolom nr : 3	
Ciscode:		27415		Z:	1,96 -NAP			Profielwand: Zuid	
Datum:		11-3-2008		Hoogte PrPin				Afstand uit O, start sleuf 18,75 m	
Beschrijving door:		MO		Z:	2,36 -NAP			Putnummer: 1	
ONDERDIEPTE		LITHOLOGIE		GW	BODEMCHEMIE				OVERIG
	TEXTUUR	ZAND MEDIAAN	KLEUR	/OR	C a	F e	M n	Hu	
22	Ks1		GR						S1000 = natuurlijke kleiafzetting
30	Vk1		DGRBR						S2000 = overgang kleiafzetting naar veen
50	V3		DBR	+					S2001 = geoxideerd en veraard veen, iets hout en wortel resten
84	V3		RDBR	++ +					S2002 = niet geoxideerd veen, veel hout en wortel resten
Project:		KRIL-08		Hoogte maaiveld +NAP				Kolom nr : 4	
Ciscode:		27415		Z:	1,88 -NAP			Profielwand: Zuid	
Datum:		11-3-2008		Hoogte PrPin				Afstand uit O, start sleuf 30 m	
Beschrijving door:		MO		Z:	2,22 -NAP			Putnummer: 1	
ONDERDIEPTE		LITHOLOGIE		GW	BODEMCHEMIE				OVERIG
	TEXTUUR	ZAND MEDIAAN	KLEUR	/OR	C a	F e	M n	Hu	
6			BLGR					++	S999 = restant parkeerplaats
24	Ks1		GR						S1000 = natuurlijke kleiafzetting
38	Vk1		DGRBR						S2000 = overgang kleiafzetting naar veen
56	V3		DBR	+					S2001 = geoxideerd en veraard veen, iets hout en wortel resten
84	V3		RDBR	++ +					S2002 = niet geoxideerd veen, veel hout en wortel resten

Afb. 4. Overzicht vlak en profielkolommen.

5 Waardering en conclusies

Waardering

Aangezien er geen archeologische sporen of andere indicatoren zijn aangetroffen is het niet mogelijk (en niet nodig) een waardestelling, zoals voorgeschreven in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA versie 3.1, specificatie VS06) op de drie verschillende niveaus (belevingswaarde, fysieke kwaliteit en inhoudelijke kwaliteit) te geven. Archeologisch gezien scoort de vindplaats echter zeer laag vanwege de afwezigheid van archeologie.

Conclusie

In het onderzoeksgebied zijn geen bewoningssporen of andere archeologische indicatoren aangetroffen. Duidelijk was dat de bodemopbouw weinig tot niet verstoord was. Dit geeft dus geen reden voor de afwezigheid van archeologische waarden.

De sleuf heeft aangetoond dat op deze locatie op de verwachte diepte voor archeologische waarden (tot 1 meter onder maaiveld) geen archeologische waarden aanwezig zijn en dat op deze locatie zich geen verhogingen van natuurlijke of menselijke oorsprong (zoals donken of terpen) in het landschap op het verstoren niveau bevinden.

Op basis van de onderzoeksresultaten adviseert ADC ArcheoProjecten dat er op de locatie geen aanvullend archeologisch onderzoek hoeft te worden uitgevoerd.

Literatuur

Borger, G.J., 1983: De Krimpenerwaard, een historischgeografische verkenning, In: *Landschapsbouw en cultuurhistorie in de Krimpenerwaard*. Stageverslag Planologie. 85-95

Dinter, M. van & W.K. van Zijverden, 2002: Crevasses, een ondergewaardeerd landschapstype, Amersfoort (ADC-Info 1^e kwartaal 2002), 4-19.

Heijden, F.J.G. van der, 1999: Aanvullend archeologisch onderzoek in Puttershoek Puttershoek AAO vindplaats 'De Grienden' Bunschoten (ADC-Rapport 7).

Jansen, B. & S. Baetsen 2005: *N210 Krimpenerwaard, gemeenten Nederlek en Bergambacht; archeologisch vooronderzoek: een bureau- en karterend booronderzoek*, (RAAP rapport 1156), RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Labiau, G 2007: N210 tussen Nederlek en Bergambacht, (ADC Rapport 935), ADC Archeoprojecten, Amersfoort.

Visscher, H.J.C., 1991. De Krimpenerwaard; een archeologische kartering, inventarisatie en waardering, (RAAP-rapport 23), RAAP Archeologisch Adviesbureau, Amsterdam.

Wyns, S. & F. Timmermans 2006: *Middeleeuwse erven in de Krimpenerwaard, een Inventariserend Veldonderzoek in de vorm van proefsleuven langs de N210 tussen Nederlek en Bergambacht*, (ADC-rapport 559), ADC ArcheoProjecten, Amersfoort.

Wyns, S 2008: PvE Archeologische begeleiding, Plangebied N210 Nederlek-Bergambacht deelgebieden F en R2, 28-01-2008 versie 1.0 (ADC-PvE), ADC Archeoprojecten, Amersfoort.

Weerts, H.J.T. & M.F.P. Bierkens, 1996. Geostatistical analysis of overbank deposits of anastomosing and meandering paleo-rivers, Rhine-Meuse delta, the Netherlands. *Sedimentary Geology* 85, p. 221 – 232.

Lijst van afbeeldingen

Afb. 1. Locatie van het onderzoeksgebied op de topografische kaart.

Afb. 2. Locatie R2 met locatie proefsleuf.

Afb. 3. Profielkolom 2 met laagnummers.

Afb. 4. Overzicht vlak en profielkolommen.

Lijst van Tabellen

Tabel 1. Tijdsduur van de verschillende (pre)historische perioden.

Tabel 2. Profielkolom beschrijvingen.

Verklarende woordenlijst

Antropogene sporen Alle immobiele sporen van menselijke oorsprong, variërend van paalgaten of fosfaatvlekken tot muurresten.

AMK Archeologische Monumentenkaart geeft een overzicht van gewaardeerde archeologische terreinen in vier categorieën: 1) Archeologische waarde, 2) Hoge archeologische waarde, 3) Zeer hoge archeologische waarde en 4) Zeer hoge archeologische waarde beschermd. De AMK is de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de RACM en de provincies en wordt beheerd door de RACM.

Archeologische indicatoren Indicatief archeologisch materiaal dat bij (boor)onderzoek een aanwijzing kan zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van een archeologische vindplaats.

Archis Archeologisch Informatie Systeem. Dit door de RACM beheerde systeem bevat informatie over o.a. onderzoeksmeldingen, vondstmeldingen, waarnemingen, complexen en monumenten.

C14 Koolstof (radioactieve isotoop), gebruikt voor datering.

CIS Het landelijke registratienummer ten behoeve van archeologisch onderzoek, uitgegeven door het Centraal Informatiesysteem.

CMA Centraal Monumenten Archief.

Ex situ niet ter plaatse. Aanduiding die wordt gebruikt om aan te geven of grondsporen en / of artefacten zich niet meer op de oorspronkelijke plaats in de bodem bevinden. Behoud ex situ is het bewaren van de archeologische informatie door definitief onderzoek (opgraven, documenteren en registreren).

GPS Global positioning station. Hiermee kan met behulp van satellieten zeer nauwkeurig een x,y en z waarde aan een punt worden toegekend.

IKAW Indicatieve kaart van archeologische waarden, een door de RACM geproduceerde kaart op landelijk niveau met de verwachte relatieve of absolute dichtheid van (bepaalde) archeologische verschijnselen in de bodem.

IVO Inventariserend Veld Onderzoek. Het verwerven van (extra) informatie over bekende of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied, als aanvulling op en toetsing van de archeologische verwachting, gebaseerd op het bureauonderzoek middels waarnemingen in het veld.

In situ Achtergebleven op exact de plaats waar de laatste gebruiker het heeft gedeponeed, weggegooid of verloren. Behoud in situ is het behouden van archeologische waarden in de bodem.

KNA Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie.

PVA Plan van Aanpak. Een door de opdrachtnemer op te stellen plan voor de uit te voeren werken waarmee beoogd wordt aan de vereisten zoals geformuleerd in het Programma van Eisen en/of het ontwerp te voldoen. Ook wordt hierin een voorstel gedaan voor de werkwijze waarmee de in het Programma van Eisen en/ of ontwerp geformuleerde resultaatsverwachtingen bereikt kunnen worden.

PVE Programma van Eisen. Het PvE is een door een bevoegde overheid opgesteld of bekrachtigd document dat de probleem- en doelstelling van de te verrichten werkzaamheden van de vindplaats geeft en de daaruit af te leiden eisen formuleert met betrekking tot het uit te voeren werk.

RACM Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurhistorie en Monumentenzorg, tot eind 2006 de ROB, Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek.

RTS Robotic Total Station. Hiermee worden vlakken direct digitaal ingemeten.

Selectieadvies Archeologisch inhoudelijk advies over de behoudenswaardigheid van een vindplaats. Dit wordt opgesteld aan de hand van de waarderingscriteria.

Afkortingen in database en profielstaten

AARD SPOOR

Aard van het spoor

Code	Omschrijving
AKR	(oude) akkerlaag
AWC	aardewerk-concentratie
BA	balk
BES	beschoeiing
BG	boorgat
BKS	bekisting
BOC	botconcentratie
BPA	beschoeiing, palen
BPL	beschoeiing, planken
BPT	beerput/beerkelder
BRL	brandlaag
BU	bustum
BUN	visbun
BV	bouwoor
CR	crematiegraf
DIG	dierbegraaving
DK	drenkkuil
DLT	doorlaat (door een muur)
DP	depressie
DR	drain
EG	erfgreppel
ES	esdek
FU	fuik
GA	gracht
GE	geul
GHE	grafheuvel
GR	greppel
GRK	grafkuil
GT	goot
HA	haard
HAK	haardkuil
HG	huisgreppel
HKC	houtschool-concentratie
HI	hoefindruk
HO	hout
HU	hutkom
IN	inhumatiegraf
KEL	kelder
KGO	ovale kringgreppel
KGR	ronde kringgreppel
KGV	vierkante kringgreppel
KL	kuil
KS	karrenspoor
LAK	Laklaag
LAT	latrine
LG	laag
LO	ophogingslaag
LS	stortlaag
MI	muurinsteek
MR	muur
MSK	mestkuil
MST	muursteen
MU	muuruitbraak
NV	natuurlijke verstoring
NVD	dierlijke verstoring
NVP	plantaardige verstoring
OV	oven
PA	houten paal
PAK	paal met paalkuil
PG	paalgat
PGK	paalgat met paalkuil
PK	paalkuil
PL	plank
PLW	plaggenwand
PO	poel
POE	poer
POT	potstal
PS	ploegspoor
PSE	ploegspoor, eergetouw
PSK	ploegspoor, keerploeg
REC	recent
RPA	palenrij
RPG	rij paalgaten
RPK	rij paalkuilen
RPL	rij planken
SG	standgreppel
SI	silo

SL	sloot
SPB	spaarboog
SPG	spitsgracht
SS	spitspoor
ST	steen
STC	steenconcentratie
VL	vlek
VR	vloer
VSC	vuursteenconcentratie
VW	vlechtwerk
WA	waterput
WG	weg
WK	waterkuil
WL	wal
WOO	woonlaag
XXX	onbekend

COUPEVORM

Vorm van de onderkant van het spoor in de coupe.

Code	Omschrijving
ONR	onregelmatig
PNT	punt
RND	rond
VLK	vlak
KOM	komvormig

NG niet gecoupeerd

VLAKVORM

Vorm van het spoor op het horizontale vlak

Code	Omschrijving
LIN	lineair
ONR	onregelmatig
OVL	ovaal
RHK	rechthoekig
RND	rond
SIK	sikkelvormig
VKT	vierkant

KLEUR

Duiding van de kleur.

Code	Referentie
BE	beige
BL	blauw
BR	bruin
GL	geel
GN	groen
GR	grijs
OR	oranje
PA	paars
RO	rood
RZ	roze
WI	wit
ZW	zwart

Daarnaast:

D	donker
L	licht
SCH	schoon
VL	vuil
ZR	zeer

DBRGR = donkerbruingrijs (hoofdkleur is dan grijs)

INSLUITSEL

Aard van een insluitel van een vulling.

Code	Referentie
AS	as
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BW	bouwaardewerk (baksteen, dakpan, tegel)
FE	ijzeroer
FF	fosfaat
GL	glas
HK	houtschool
HL	huttenleem
HT	hout
KER	keramische objecten (weefgewichten)
KI	kiesel
LR	leer

MET	metaal
MN	mangaan
NS	natuursteen
OKR	oker
SCH	schelp
SL	slak
VKL	verbrande klei
VST	vuursteen

TEXTUUR

Textuur van een vulling met NEN-classificatie.

Code	NEN	Referentie
K	K	klei
ZK	Ks1	zware klei
MK	Ks2	matig zware klei
LK	Ks3	lichte klei
Z-K		zandige klei
ZI		zavel
ZZI	Kz1	zware zavel
MZI	Kz2	matig lichte zavel
LZI	Kz3	lichte zavel
L	L	leem
SL	Lz1	siltige leem
Z-L	Lz3	zandige leem
V	V	veen
V1	Vk3	venige klei
V2	Vk1	kleiig veen
V3	Vm	veen
Z-V	Vz1	zandig veen
Z	Z	zand
FZ	Zs1	fijn zand
MZ	Zs1	middelgrof zand
GZ	Zs1	grof zand
ILZ	Zs2	iets lemig zand
LZ	Zs3	lemig zand
IGHZ	g1	iets grindhoudend zand
MGHZ	g2	matig grindhoudend zand
SGHZ	g3	sterk grindhoudend zand
V-Z	Vz3	venig zand
G	G	grind
FG		fijn grind
GG		grof grind
IZHG	Gz1	iets zandhoudend grind
MZHG	Gz2	matig zandhoudend grind
SZHG	Gz3	sterk zandhoudend grind
ST		steen
HT		hout
H0	h1	humushoudend
H1	h2	matig humeus
H2	h3	humusrijk

INHOUD

Aard van het materiaal van een vondst.

Code	Referentie
AW	aardewerk vaatwerk
BOT	bot (geen schelp)
BW	bouwaardewerk (keramisch, geen steen)
COP	coproliet
GL	glas (geen slak)
HK	houtschool
HT	hout (geen houtschool, geen plantaardige resten)
KER	keramische objecten (weefgewichten ed.)
LR	leer
MET	metaal (geen slak)
MIX	gemengd
NS	natuursteen (geen vuursteen)
OKR	oker
PIJ	pijpenkoppen en -stelen
SCH	schelp
SL	slakken
TOU	touw (vaak vlas of bast)
TXT	textiel (wol of draad)
VKL	verbrande klei (geen lemen gewichten)
VST	vuursteen
XXX	overig

MONSTER

Aard van een monster.

Code	Referentie
MA	monster algemeen
MAR	monster artropoden
MBOT	monster bot
MC14	monster voor C-14 datering
MCH	chemisch monster
MCR	crematiemonster
MD	monster voor dendrochronologisch onderzoek
MFF	fosfaatmonster
MHK	houtschoolmonster
MHT	houtmonster
MP	pollenmonster
MSC	schelpenmonster
MSL	monster slijplaat
MZ	zadenmonster voor botanisch onderzoek

VERZAMELWIJZE

Manier waarop een vondst of monster is verzameld.

Code	Referentie
AAC	aanleg coupe (handmatig schaven)
AANV	aanleg vlak of profiel (handmatig)
BIGB	bigbag
COUP	couperen (handmatig)
DETC	detectorvondst
LICH	lichten (vondst met omringende grond integraal verwijderd)
MAA	machinale aanleg
MAF	machinale afwerking (of machinaal couperen)
MSCH	machinaal schaven
PUNT	puntvondst (ingemeten)
SCHA	uitschaven (handmatig)
SPIT	uitspitten (handmatig)
TROF	troffelen